

Kirkeministeriet

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk
Morten.messerschmidt@ft.dk

Beskæftigelsesudvalg har ved brev af 6. februar 2023 (BEU L13 – spørgsmål 51) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – i forlængelse af KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – tilkendegive, hvorvidt den af Jens Peter Christensen givne betragtning i Kirkeministeriets notat af 31. januar (L 13 - bilag 6) efter ministerens opfattelse er kendetegnende for den samlede litteratur på området?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 272182

Dette akt nr. bedes oplyst ved
henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 17. februar 2023

Svar:

Til brug for besvarelsen har jeg indhentet et svarbidrag fra Justitsministeriet, der har oplyst følgende:

”Det bemærkes indledningsvis, at Justitsministeriet forstår spørgsmålet således, at det henviser til de citater, som er gengivet på side 4 og 5 i Kirkeministeriets og Justitsministeriets notat af 31. januar 2023, fra Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen, Grundloven med Kommentarer (2015).

Efter Justitsministeriets opfattelse er de nævnte citater udtryk for den almindelige opfattelse i de gængse statsretlige fremstillinger.

Der kan i den forbindelse navnlig henvises til følgende uddrag af litteraturen:

Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 630f., anfører:

”En nærmere Bestemmelse af Folkekirkens Begreb, som der ikke her skal gøres noget Forsøg paa, er kun af retlig Betydning m. H. t. den foreskrevne Understøttelse fra Staten og for Spørgsmaalet om en Kirkeforfatning, hvorved maa erindres, at der savnes ethvert Retsmiddel overfor en Lovgivningsmagt, som ikke efterkommer Paabudet om, at Folkekirken skal understøttes af Staten eller opfylder Løfteparagraffen om en Kirkeforfatning. Fra et stats- og forvaltningsretligt Synspunkt maa Folkekirken opfattes som en særlig Forgrening af den offentlige Forvaltning, et ”Forvaltningsvæsen”, ikke som et ”Forvaltningssubjekt” med egne Rettigheder og Pligter. Alle rede af den Grund kan Folkekirken ikke anses for ”Ejer” af det saakaldte Kirkegods. Men en Grundlovsbestemmelse kan naturligvis, bindende for Lovgivningsmagten, henføre Kirkegodset til udelukkende Anvendelse i folkekirkelige Øjemed. En saadan Grundlovsbestemmelse blev foreslaaet i 1849 og vedtaget af Rigsdagen i 1939.

At Grl. § 4 ikke betyder, at Statsmyndighederne ved Tvang skal holde Befolkningen til den evangelisk-lutherske Kirke, er klart, jfr. Grl. §§ 67-70; men den Omstændighed, at Folkekirken understøttes af

Staten, virker i den retning. Ej heller udelukker Grl. § 4 Lovgivningsmagten fra at ændre Folkekirkens Bekendelsesskrifter, naar blot Folkekirken forbliver evangelisk-luthersk.

En fuldstændig Udskillelse af de kirkelige Anliggender fra de almindelige Statsmyndigheder vil, selv om Kirkegodset følger med og overlades til fri Menigheder, eller der endog herudover sikres disse Understøttelse af Staten, kun kunne ske ved Grundlovsændring, saafremt Lovgivningsmagten ikke længere skal kunne befatte sig med disse Anliggender. Derimod kan der ved almindelig Lov indføres en Ordning, der overlader Varetagelsen af kirkelige Anliggender til et Selvstyre ved Menighedernes egne Organer, uafhængigt af de almindelige Regerings- og Forvaltningsmyndigheder, jfr. Grl. § 66, idet Lovgivningsmagtens Kompetence jo her vil være i Behold."

Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II (3. udgave ved Ole Espersen, 1980), side 763, anfører:

"Programmet om en kirkeforfatning er aldrig blevet gennemført skønt der gentagne gange – i 1853, 1868 og 1928 – har været nedsat kommissioner til overvejelse af spørgsmålet. Retsstillingen er derfor den at folkekirken i stats- og forvaltningsretlig henseende fortsat er en simpel forgrening af den offentlige forvaltning udsondret gennem sin genstand, hvad man kalder et forvaltningsvæsen, sideordnet med fx postvæsenet, skolevæsenet o.l. Alle kirkelige anliggender, såvel indre som ydre, underligger lovgiverens almindelige kompetence. Ovf. § 124 ved note 67 er det omtalt at indre kirkelige anliggender, herunder især rituelle spørgsmål ordnes administrativt ved sædvaneretsanordninger uden hjemmel i lov."

Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 3, Menneskerettigheder (2003), side 164, anfører:

"Folkekirkens forfatning ordnes ved lov", grl § 66. Denne bestemmelse kan forstås som et almindeligt delegationsforbud. Den ville i så fald indebære, at regler om kirken skulle findes i lov, ikke i administrative forskrifter i medfør af lov. Selv om bestemmelsen nok til en vis grad indeholder et sådant delegationsforbud, er dens betydning dog ikke udtømt hermed. Ved udformningen af grundloven 1849 betragtede man det som en konsekvens af trosfrihedens grundsætning, at kirken blev frigjort for statens uindskrænkede magt over dens indre og ydre anliggender, og at det derfor var nødvendigt, at kirkens fremtidige forfatning blev ordnet ved en særlig kirkelov, der navnlig "maa gaa ud paa at bestemme Formerne og Grænserne for den Medvirken, som Kirkesamfundet selv bør have ved Sammes Bestyrelse", Ber.forh 1848-49 sp 2508. Med udtrykket forfatning har man altså sigtet på en vis form for repræsentativt selvstyre, H.Matzen og J.Timm 1891 s 68, jf A.Ross 1980 s 762.

Delvis er et selvstyre indført gennem reglerne om valg af menighedsråd, provstiuvalg og biskopper. En organisation, der samler

disse forskellige elementer af selvstyre – et kirkemøde, en synode – findes dog ikke.”

Hans Gammeltoft-Hansen anfører i Henrik Zahle, Danmarks Riges Grundlov med Kommentarer (2. udgave, 2006), side 412:

”Den aktuelle virkning af grl. § 66 er herefter alene kravet om, at reguleringen af Folkekirkens styrelsesforhold skal ske ved lovgivning, altså et delegationsforbud, jf. Henrik Zahle 2003 bd. 3 s. 164. Derimod er Folkekirken ikke et selvstændigt forvaltningssubjekt, jf. Poul Andersen 1963 s. 73, således som tilfældet tænkeligt ville være, dersom en kirkeforfatning var etableret, ligesom den almindelige administrative kompetence tilkommer kirkeministeren inden for de rammer, der er afstukket ved lovgivningen. Om den lovgivningsmæssige kompetence vedrørende alle kirkelige anliggender gælder, at den – uanset eksistensen af en kirkeforfatning – tilkommer Folketinget, alene med den materielle begrænsning, der ligger i grl. § 4, 1. led, jf. kommentaren til denne bestemmelse.”

Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen, Dansk Statsret (3. udgave, 2020), side 428, anfører:

”Der er siden 1849 gjort en række forsøg på at gennemføre en såkaldt forfatningslov for folkekirken, men forsøgene er alle løbet ud i sandet. I praksis er folkekirkens forhold reguleret ved en lang række love og administrative bestemmelser, og folkekirken har som forvaltningsområde længe henhørt under Kirkeministeriets ressort. Lovgivningen indeholder flere bestemmelser, der sikrer folkekirken et vist repræsentativt selvstyre i forhold til statsforvaltningen i kraft af bl.a. reglerne om valg af menighedsråd, provstiudvalg og biskopper.

[...]

Der følger, fastslog Højesteret, ikke af grundlovens § 66 nogen begrænsning i lovgivningsmagtens kompetence, og der er ikke grundlag for at antage, at der skulle foreligge en retssædvane, som begrænser lovgivningsmagtens og regeringens kompetence til at regulere dele af folkekirkens forhold.

Højesteret gjorde hermed op med den forestilling, der har præget visse kirkelige kredse, og som har gået ud på, at der eksisterer nogle såkaldt »indre kirkelige anliggender«, for hvilke der gælder en særlig kirkelig selvbestemmelse, uafhængig af Folketinget og regering.

I det hele understreger Højesterets dom, at folkekirkens øverste myndighed efter grundloven er lovgivningsmagten, dvs. Folketinget og regeringen i forening, og at det inden for ganske vide rammer er op til Folketinget og regeringen at vurdere, hvilke grænser folkekirkens bekendelsesgrundlag sætter for indholdet af lovgivningen om folkekirkens forhold.”

Kirkeministeriet

Louise Schack Elholm

Louise Schack Elholm

Akt nr.: 272182

Side 4

Pernille Esdahl

/Pernille Esdahl